

Моніторинг російського інформаційного простору

17 липня - 24 липня 2025 року

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК РФ

i. Скасування форуму "Армия-2025" через падіння російського військового експорту¹

У Москві вперше за 10 років скасовано проведення головної військової виставки Росії — XI форуму «Армия». Російські провладні ЗМІ повідомили про скасування, посилаючись на неназвані джерела.

Це вже другий випадок скасування великої оборонної виставки в РФ за останні два роки. У 2023 році не відбувся авіасалон «МАКС», а його перенесення на 2025 рік так і не реалізували. Пояснення експертів зводиться до одного: різке скорочення експорту зброї. За п'ять років постачання російського озброєння за кордон впали на 64%, а частка РФ на світовому ринку зменшилась до 7,8%. У 2024-му форум «Армия» вже частково обмежували — захід проводився лише для фахівців.

ii. Військові виплати РФ підривають економіку швидше, ніж санкції — ISW²

Аналітики Інституту вивчення війни (ISW) заявили, що непропорційні військові витрати РФ глибше підривають її економіку, ніж західні санкції. З 2022 року Кремль різко збільшив фінансування армії та оборонки, запровадив високі одноразові виплати для залучення контрактників.

Ці виплати спровокували викривлення ринку праці: у військовому секторі — зростання зарплат, у цивільному — дефіцит кадрів і подорожчання послуг. Через це спотворюється й офіційна інфляційна статистика.

¹ <https://www.obozrevatel.com/novosti-rossii/v-moskve-vpervye-za-10-let-otmenili-glavnyuyu-vystavku-rossijskogo-oruzhiya-cto-proishodit.htm>

² <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Offensive%20Campaign%20Assessment%2C%20July%2017%2C%202025%20%28PDF%29.pdf>

ISW підкреслює: за нинішніх темпів витрат Росія не зможе довго підтримувати ротацію особового складу без мобілізації. Одночасно влада послаблює монетарну політику задля короткострокового зростання, що лише поглиблює макроекономічну нестабільність. У результаті: зниження купівельної спроможності населення, тиск на рубль і ризики девальвації.

- iii. *РФ може виробляти до 10 ракет «Орешник» на рік, на озброєнні їх поки немає — ГУР³*

Шість російських підприємств займаються розробкою й виробництвом ракети середньої дальності «Орешник»: «МІТ» (Москва), «Титанбаррикады» (Волгоград), КБ «Прожектор» (Москва), «Созвездие» (Воронеж), «Спецэнергомеханика» (Москва), НІЦ «Континент» (Москва).

- iv. *Євросоюз запровадив санкції проти ВПК Білорусі⁴*

До списку потрапили вісім білоруських компаній, що працюють у сфері військово-промислового комплексу, зокрема «Белвнешпромсервис», КБ «Безпілотні Вертольоти», завод «Легмаш», «Вістан», а також науково-технічний центр «ЛЕМТ» БелОМО та інші організації, пов'язані з виробництвом озброєнь.

2. Війна майбутнього

- i. *Туреччина презентувала гібридну лазерну систему ALKA-KAPLAN для боротьби з дронами⁵*

Туреччина представила гусеничну платформу ALKA-KAPLAN, оснащену лазерною зброєю та електромагнітною системою подавлення БПЛА. Платформа побудована на базі гібрида KAPLAN, де генератор забезпечує живленням як рухову, так і бойову систему.

Комплекс ALKA DEWS діє у два етапи: спочатку глушить дрон, а потім знищує його лазером. За розпізнаванням загроз і прийняттям рішень у режимі реального часу стежить інтегрований ШІ.

- ii. *Важкі дрони успішно запустили зенітні ракети APKWS і Martlet⁶*

Британська компанія BAE Systems провела успішні випробування запуску зенітних ракет APKWS із важкого коптера TRV-150, який є

³ <https://tsn.ua/ru/ato/skolko-raket-oreshnik-u-rossii-razvedka-dala-otvet-2873138.html>

⁴ <https://help.hvlyya.net/314163-udar-po-soyuznikam-rf-evrosoyuz-vvel-sankcii-protiv-vpk-belarusi-i-bankov-kitaya>

⁵ <https://t.me/c/2353161113/97>

⁶ <https://t.me/c/2353161113/93>

модернізованою версією Malloy T-150. Випробування в США включали ураження наземної та повітряної цілі (дронів). Наведення ракети здійснювалось за допомогою стороннього лазерного підсвічування. На TRV-150 встановлено пускову установку на три ракети.

Окремо інша британська компанія Flyby Technology випробувала запуск зенітних ракет Martlet (LMM) з дрону Jackal. Ці ракети також легкі (13 кг) та здатні вражати повітряні й наземні цілі. Тайвань у 2023 році придбав ліцензію на їх виробництво з планами поставок у 2025 році.

3. Підприємства ВПК

i. Алтайський «Шин-ТЭК» зберігає інфраструктуру для оборонного виробництва попри спроби вилучення майна⁷

Компанія «Шин-ТЭК» зберегла виробничі об'єкти в Барнаулі, які мають критичне значення для державного оборонного замовлення. Їхнє вилучення могло загрожувати зривом постачання авіаційних шин для армії РФ.

Воєнно-промислова комісія при уряді РФ підтвердила стратегічну важливість цих потужностей, що дозволило закріпити майно за підприємством.

«Шин-ТЭК» входить до складу АТ «Росхим», що координує діяльність шинних заводів, зокрема «ЯШЗ-Авиа», «Нортек» та інших, які спеціалізуються на постачанні шин для військової та цивільної авіації.

Для централізації активів створено АТ «Алтайський шинний комбінат», що об'єднує контроль над підприємствами галузі. За результатами галузевої оцінки, необхідні інвестиції в обсязі 23,2 млрд рублів, частина з яких буде спрямована на відновлення об'єктів «Шин-ТЭК».

ii. Казанський авіазавод зриває строки по Ту-214 через перевантаження оборонними замовленнями⁸

85% потужностей Казанського авіазаводу зайняті військовими контрактами (Ту-160, Ту-22М3, урядові Ту-204), через що завод працює в збиток і не встигає з виконанням цивільних замовлень на Ту-214.

⁷ <https://mashnews.ru/sryiv-gosoboronzakaza-predotvrashhen-v-altajskom-krae.html>

⁸ <https://theins.ru/news/283276>

- iii. *ОСК стала стовідсотковим власником військово-промислового холдингу «Кінгісепський машинобудівний завод»⁹*

КМЗ стане головною виробничою базою для створення потужних малообертових двигунів (понад 7 МВт) з метою імпортозаміщення в будівництві великотоннажного флоту. Проєкт передбачає залучення технологічного партнера з інжиніринговою експертизою.

- iv. *Кількість БПЛА, що виробляє «Алабуга» на рік¹⁰*

Заяви генерального директора особливої економічної зони «Алабуга» Тимура Шагівалєєва підтверджують, що наразі на заводі виробляють приблизно в 9 разів більше дронів «Герань», ніж спочатку планувалося, - це приблизно 30 тисяч штук на рік.

4. Зброя, технології та інше

- i. *У РФ почалося серійне виробництво бойової машини «Тайфун-ПВО»¹¹*

Машина призначена для захисту військових і цивільних об'єктів від дронів. Діятиме як проміжна ланка між системами «Панцир-С1» і стаціонарним ППО. БМ має екіпаж із 5 осіб і оснащена ПЗРК (до 9 шт.), зв'язком, навігацією, засобами виявлення, а також крупнокаліберним кулеметом «Корд». Здатна вражати цілі на відстані до 6 км і висоті до 3,2 км.

Машина пристосована до дій у русі (до 20 км/год), має захист від куль і мін. Передбачається її інтеграція зі ЗРК «Тор-М2» для підвищення ефективності в системі ППО.

- ii. *РФ тестує лазерну систему «Посох» для знищення дронів ЗСУ на коротких дистанціях¹²*

У Росії розроблено нову лазерну установку «Посох», яка, за даними пропагандистських джерел, здатна автоматично виявляти та знищувати дрони за 0,2 секунди на відстані до 500 м. У перспективі дальність дії обіцяють збільшити до 1,5 км.

Комплекс позиціонується як дешевша альтернатива традиційним системам ППО. «Посох» розглядається як основа майбутньої протидронової оборони на тактичному рівні, з можливістю

⁹ <https://mashnews.ru/osk-stala-stoproczentnyim-sobstvennikom-voenno-promyshlennogo-xoldinga-kingiseppskij-mashinostroitelnyj-zavod.html>

¹⁰ https://t.me/bes_pilot/3959

¹¹ <https://focus.ua/voennye-novosti/715393-tayfun-pvo-novaya-rossiyskaya-mashina-pvo-protiv-dronov-idet-v-seriyu-foto>

¹² <https://fedpress.ru/news/77/society/3390931>

масового застосування через порівняно низьку вартість виробництва.

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в авіації

- i. Сучасна заміна застарілих Ан-24 з'явиться через рік: поставки серійних літаків Іл-114-300 заплановані на серпень 2026 року¹³*

Про це заявив глава Мінпромторгу РФ Антон Аліханов. «В авіаційному блоці виставки [«Іннопром»] Михайло Володимирович Мішустін оглянув регіональний пасажирський літак Іл-114. Цього року ми вже завершуємо його сертифікацію, і за планом у нас в серпні наступного року початок передачі експлуатантам вже серійних бортів», — повідомив Антон Аліханов.

На початку липня Іл-114-300 представили потенційним замовникам — їх було 10.

Іл-114-300 покликаний замінити застарілі Ан-24 на місцевих авіалініях. Іл-114-300 вміщує до 68 пасажирів, оснащений російськими двигунами ТВ7-117СТ-01, здатний злітати з ґрунтових злітно-посадкових смуг і працювати в арктичних умовах.

2. Імпортозаміщення в електроніці

- i. У Росії побудують ще один завод з випуску друкованих плат¹⁴*

Підприємство, початкові інвестиції в яке складуть 5 млрд рублів, з'явиться у Вологодській області, підготовка до його будівництва стартує вже восени. За словами губернатора Вологодської області Георгія Філімонова, завод з повним виробничим циклом зможе випускати 10-15 тисяч кв. м друкованих плат на місяць.

Випускати на майданчику планують плати четвертого класу, які застосовуються у високопродуктивних обчислювальних системах, серверному обладнанні, телекомунікаційній та медичній діагностичній апаратурі тощо. Крім цього, збираються виробляти і друковані плати класу HDI для мініатюрної електроніки, мобільних і носимих пристроїв.

Реалізують проект ТОВ «Луч» і ТОВ «Завод Нартис» (виробник інтелектуальних засобів вимірювання та управління, радіоелектроніки та обладнання зв'язку), які входять до АТ «Національна енергетична компанія». Також до групи входять

¹³ <https://www.ixbt.com/news/2025/07/23/24-114-300-2026.html>

¹⁴ https://www.cnews.ru/news/top/2025-07-21_osenyu_v_vologodskoj_oblasti

«Іконтрол», ЛЗВО, «Моселектрощит», НТЗМК, «НЕК.Тех», «РТК-Електро-М», «Електрощит-К», «Енхім», «Юнітел».

III. Машинобудування

1. Проблеми у російському машинобудуванні

- i. У СЕЗ «Санкт-Петербург» закрили проєкт нового верстатобудівного заводу¹⁵

Арбітражний суд Петербурга розірвав контракт з компанією «Ай Ем Сі верстатострументальний завод» і виключив її з СЕЗ «Санкт-Петербург». Підприємство планувало побудувати завод з випуску металорізального інструменту з інвестиціями 420 млн рублів і створити 70 робочих місць, але за дев'ять років не вклало ні копійки. Компанія не оскаржувала виключення і просила лише знизити штраф з 5 млн до 300 тисяч рублів, оскільки ділянка не використовувалася з 2019 року й іншим інвесторам не заважала.

У червні арбітраж розірвав подібні контракти ще з двома резидентами, які не реалізували проєкти на 350 млн і 1,3 млрд рублів. Найближчим часом очікується розірвання договорів ще з трьома компаніями.

- ii. Верстати за борги: російська промисловість відправляє обладнання на брукт¹⁶

У Росії зростає кількість випадків, коли промислове обладнання йде з молотка або на брукт через борги підприємств. Так, виробник підіймально-транспортного обладнання «Висота 43» втратив 23 верстати, цінні папери та складські запаси: майно опинилося в заставі у «Акібанку» за кредитами московської фірми «Центральне ліфтове управління», яка визнана банкрутом. Борг ЦЛУ перед банком перевищує 422 млн рублів, але продаж застави покриє лише частину суми.

Схожі історії стають нормою: будь-яке ліквідне майно боржників кредитори готові реалізувати з великим дисконтом. У підсумку навіть справні верстати часто йдуть на брукт, оскільки підприємства не стежать за аукціонами й не встигають викупити потрібну техніку.

Експерти вважають, що врятувати обладнання можна шляхом централізації та створення спеціалізованих майданчиків для продажу вживаних промислових активів. Поки цим займаються лише торгові агенти, які вручну моніторять десятки ресурсів.

¹⁵ <https://mashnews.ru/v-oez-sankt-peterburg-zakryili-proekt-novogo-stankoinstrumentalnogo-zavoda.html>

¹⁶ <https://mashnews.ru/stanki-za-dolgi-rossijskaya-promyshlennost-otpravlyaet-oborudovanie-v-util.html>

2. Інвестиції в російське машинобудування

- i. Уряд РФ представить пропозиції щодо податкових пільг для підприємств верстатобудування, автоматизації та робототехніки¹⁷*

Уряд Росії повинен представити президенту до 1 вересня 2025 року пропозиції щодо введення знижених податкових ставок і тарифів страхових внесків для підприємств верстатобудування, автоматизації та робототехніки. Ці заходи будуть аналогічні тим, що діють для виробників радіоелектроніки.

Ініціатором пільг став директор ТОВ «НПК Морсв'язьавтоматика» Андріан Правдін. За оцінкою Володимира Путіна, витрати на введення таких заходів можуть скласти близько 24 млрд рублів. Також президент доручив посилити підтримку впровадження російських систем автоматизації та роботизації при будівництві промислових і логістичних об'єктів, а також обмежити використання іноземного ПЗ з недружніх країн.

3. Співпраця РФ з іншими країнами в машинобудуванні

- i. У Пензі представники бізнесу Баоцзі (КНР) оцінили розвиток верстатобудівного заводу¹⁸*

У Пензі представники бізнес-спільноти китайського міста Баоцзі в ході офіційного візиту оцінили розвиток верстатобудівного заводу «СтанкоМашСтрой», одного з найбільших російських виробників металообробного обладнання.

Делегація на чолі з головою правління Baoji Jian'an Group оглянула виробничі площі та відзначила швидке зростання підприємства, яке досягло значного прогресу в локалізації та експорті. В рамках співпраці обговорюються спільні інвестиційні проекти та розвиток коопераційних зв'язків на основі рівноправності та взаємної поваги.

У 2017 році між компаніями було підписано угоду про спільне підприємство, а в 2024 році Пенза і Баоцзі встановили побратимські відносини.

¹⁷ <https://portnews.ru/news/379464/>

¹⁸ https://1pnz.ru/finance/biznes/news/v_penze_predstaviteli_biznesa_baozci_ocenili_razvitiye_stankostroitel'nogo_zavoda/?ysclid=mdh57cx2bn139033860

ii. Лукашенко пропонує Самарській області Росії створювати спільні підприємства¹⁹

Президент Білорусі Олександр Лукашенко запропонував Самарській області Росії розвивати співпрацю через створення спільних підприємств, як на базі вже чинних компетенцій, так і за новими напрямками. Про це він заявив на зустрічі з губернатором Самарської області В'ячеславом Федорищевим.

Лукашенко підкреслив важливість збільшення несировинного експорту, розширення промислової кооперації та випуску продукції союзного виробництва. Особливу увагу приділено таким напрямкам, як верстатобудування, виробництво компонентів для легкових автомобілів, а також постачанням білоруської техніки — пасажирської, вантажної, комунальної, дорожньо-будівельної та сільськогосподарської.

За останні роки товарообіг між Білоруссю і Самарською областю істотно зріс: з близько \$700 млн у 2020–2021 рр. до понад \$3,2 млрд у 2023 році. Постачання техніки здійснюються через дилерську мережу білоруських компаній, а під брендом «Білоруські продукти» в регіоні працюють магазини з білоруською продукцією.

4. Російські машинобудівні підприємства

i. Об'єднана суднобудівна (ОСК) корпорація стала стовідсотковим власником військово-промислового холдингу «Кінгісепський машинобудівний завод» (КМЗ)²⁰

Засновником холдингу виступила «Група компаній Морські та нафтогазові проекти», що входить до ОСК. Вхідження КМЗ до структури корпорації спрямовано на реалізацію проєктів з імпортозаміщення.

На базі заводу планують розгорнути виробництво малооборотних двигунів великої потужності для будівництва великотоннажного флоту. Проєкт фінансується коштом позабюджетних джерел і розрахований на створення серійного виробництва головних енергетичних установок для морських суден потужністю понад 7 МВт.

Керівництво КМЗ збережеться, щоб забезпечити розвиток інженерних компетенцій та ефективне управління проєктами.

¹⁹ <https://belta.by/president/view/lukashenko-predlagaet-samarskoj-oblasti-rossii-sozdavat-sovmestnye-predpriyatija-727512-2025/>

²⁰ <https://mashnews.ru/osk-stala-stoprocentnyim-sobstvennikom-voenno-promyshlennogo-xoldinga-kingiseppskij-mashinostroitelnyj-zavod.html>;
<https://paluba.media/news/197596>

- ii. *«Невський завод» ввів в дослідну експлуатацію виробничу аналітичну платформу моніторингу ключових верстатів²¹*

Система повністю російської розробки працює без додаткового обладнання та сумісна з будь-якими поширеними стійками ЧПУ. Зараз вона охоплює 57 верстатів та обробних центрів, збираючи дані безпосередньо з верстатів для аналізу та оперативного управління виробництвом.

Це має підвищити ефективність використання оснащення та інструменту, оптимізувати програми та допомогти вчасно виявляти проблеми обладнання. «Невський завод» — одне з найстаріших енергомашинобудівних підприємств Росії, що входить до складу «Газпром енергохолдинг індустріальні активи».

- iii. *Великий російський виробник електроніки купив 51% розробника роботів²²*

АТ «Корпорація роботів» (входить до ГК «Елемент») придбала 51% розробника робототехнічних систем «НВО «Андроїдна техніка» і має намір розвивати напрямок промислової робототехніки. 49% залишаться у менеджменту, виконавчим директором став Євген Дудоров. «Корпорація роботів» створена в березні 2025 року зі статутним капіталом 750 млн рублів. Першим проектом стане випуск електродвигунів і сервоприводів на базі потужностей «Андроїдної техніки» в Магнітогорську.

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі стратегічних металів у РФ

- i. *Мінпромторг запропонував обмежити держзакупівлі імпорتنних виробів з титану²³*

Мінпромторг Росії пропонує обмежити держзакупівлі зарубіжного титану і виробів з нього, а також сплавів на основі титану і порошків. Відповідний проект постанови, розроблений міністерством, розміщено на офіційному порталі проектів нормативних правових актів.

"Перелік товарів (зокрема тих, що постачаються під час виконання робіт, що закуповуються, надання послуг, що закуповуються), що походять з іноземних держав, робіт, послуг, що відповідно

²¹ <https://mashnews.ru/nevskij-zavod-vvel-v-opytную-ekspluatatsiyu-proizvodstvennuyu-analiticheskuyu-platformu-monitoringa-klyuchevyix-stankov.html>

²² https://www.cnews.ru/news/top/2025-07-21_krupnyi_rossijskij_proizvoditel

²³ <https://tass.ru/ekonomika/24530915>

виконуються, надаються іноземними громадянами, іноземними юридичними особами, щодо яких встановлюється обмеження закупівель для забезпечення державних і муніципальних потреб, закупівель окремими видами юридичних осіб, буде доповнено позицією "Титан та вироби з нього, сплави на основі титану, порошки", - ідеться в пояснювальній записці до проєкту.

ii. Паладій з Росії може потрапити під американські санкції²⁴

Перший заступник держсекретаря США Майкл Рігас заявив про можливі заходи Вашингтона проти поставок цього металу з Росії, включно з введенням мит. Він повідомив про це, виступаючи на слуханнях у комітеті у закордонних справах сенату конгресу США, зазначивши, що йдеться про багатосторонній підхід до цієї проблеми.

Приводом для обговорення стало запитання сенатора Стіва Дейнса (республіканець від Монтани), який заявив, що Росія, на його думку, «заполонила ринок паладієм», що призвело до падіння цін і звільнення близько 700 працівників у його штаті.

За словами Рігаса, президент США Дональд Трамп не раз наголошував на необхідності забезпечення всередині країни «найважливіших поставок для потреб національної безпеки».

iii. У Держдумі відбувся круглий стіл з проблем металургії²⁵

У Держдумі РФ відбувся круглий стіл щодо антикризового законодавства в металургії. Галузь демонструє спад – за пів року виплавка сталі знизилася на 5%. Представники Мінпромторгу поділили проблемні компанії на дві групи: з хронічними боргами (їм пропонують реструктуризацію та податкові канікули) і ті, хто нещодавно зіткнувся з дефіцитом обігових коштів (їм обіцяють держпідтримку).

Голова фінансово-промислової ради ТПП РФ Володимир Гамза запропонував створити федеральне агентство з реструктуризації підприємств і використати механізм державно-приватного партнерства для оновлення 200 млн тонн металоконструкцій на застарілих проммайданчиках. Це дало б величезний поштовх споживанню сталі – до трирічного обсягу виробництва в РФ.

Водночас бізнес б'є на сполох: тарифи на електроенергію для підприємств Донбасу зросли на 125%, залізничні перевезення з'їдають експортну маржу. Російські виробники програють конкуренцію китайським і турецьким компаніям, які мають доступ до дешевих кредитів і купують російську сталь дешевше, ніж

²⁴ <https://t.me/prometallinfo/11261>

²⁵ https://www.prometall.info/ludi/menedgeri/antikrizisnaya_sessiya_nakanune_prazdnika

внутрішній ринок. Без державного протекціонізму галузь ризикує втратити внутрішній попит.

iv. Хакасія потенційно стане учасником нового Сибірського кластеру з видобутку рідкоземельних металів²⁶

На нещодавній нараді в Омську віце-прем'єр Дмитро Патрушев озвучив завдання створити два потужних промислових центри у Сибірському федеральному окрузі: один — для рідкоземельних металів, другий — для глибокої переробки деревини. Сусідні регіони, зокрема Красноярський край і Іркутська область, вже активно готують документи і пропозиції, що створює для Хакасії ризик втратити можливість зайняти місце в новій економічній ніші.

У регіоні вже є конкретні передумови для розвитку — йдеться про Глафіринське рудоуправління, що належить до Уленської групи родовищ. Тут виявлено значні запаси міді, молібдену, вольфраму, золота, срібла та рідкісного елементу ренію. Геологорозвідка на Тарбанській площі вже триває, однак реалізація проекту гальмується через мораторій на золоторозвідку та складнощі з недропользовачами, до яких влада ставиться з обережністю. Наразі процес потребує прозорої моделі співпраці між державою, бізнесом і наукою.

Щоб не залишитися осторонь загальносибірських економічних процесів, Хакасії необхідно вже зараз активізувати роботу з федеральними структурами, сформулювати чітку інвестиційну стратегію та залучити нових гравців. До 1 вересня міністерства мають подати план виробничих ланцюгів у рудній галузі, а до 1 грудня — визначити території для проєктів з переробки лісу.

2. Російські виробництва та міжнародна співпраця у галузі стратегічних матеріалів

i. Норникель в 1 півріччі скоротив випуск всіх видів кольорових металів²⁷

ПАТ «ГМК »Норільський нікель" оголошує попередні виробничі результати за перше півріччя 2025 року.

За підсумками шести місяців 2025 року компанія випустила 87 тис. тонн нікелю, 213 тис. тонн міді, 1 399 тис. тр. унцій паладію і 335 тис. тр. унцій платини, що менше показників аналогічного періоду минулого року на 4%, 2%, 5% і 6% відповідно. Зміна квартал до

²⁶ <https://pulse19.ru/254062-sibirskij-redkozemelnyj-klaster-nabiraet-oboroty-hakasija-poka-na-nizkom-starte/?ysclid=mdg7mxbyfm643269484>

²⁷ <https://www.metaltorg.ru/n/9b7502>

кварталу становила плюс 9% за нікелем, але -5%, -11% і -14% для міді, паладію і платини відповідно.

Старший віце-президент - Операційний директор Олександр Попов повідомив, що зниження було пов'язане з високою базою минулого року, необхідністю поповнення незавершеного виробництва у зв'язку з налагодженням логістики та підвищенням якості продукції, що виробляється, а також тимчасовим зниженням видобутку руди, пов'язаним, головним чином, із поступовим переходом на нове гірниче обладнання в рамках реалізації політики з імпорту-заміщення. На друге півріччя заплановано проведення низки великих ремонтів з метою підвищення надійності основного технологічного обладнання, а також продовжено адаптацію до експлуатації нового гірничого устаткування, яке замінює імпорту.

V. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції ЄС

і. Євросоюз прийняв 18-й пакет санкцій. Важливі моменти²⁸

- Зниження граничної вартості російської сирої нафти — з \$60 до \$47,6 за барель. Нагадаємо, що надання логічних послуг (морські перевезення), технічної допомоги, послуг з ремонту тощо буде заборонено в разі укладення контрактів на постачання нафти з РФ за ціною, вищою за зазначену.
- Повна заборона на імпорту нафтопродуктів, вироблених з російської сирої нафти та експортованих з третіх країн. Виняток — нафтопродукти, що постачаються з Канади, Норвегії, Швейцарії, Великобританії та США.
- Заборона на здійснення будь-яких операцій, пов'язаних з трубопроводами Північний Потік 1 та Північний Потік 2
- Заборона на надання послуг з передачі фінансових повідомлень щодо ще 22 російських банків.

Серед вже звичних елементів:

- Блокуючі обмеження щодо 55 фізичних та юридичних осіб. Серед анонсованих — Російський фонд прямих інвестицій (РФПІ)
- Розширення числа російських морських суден, щодо яких діють заборони на ряд операцій (доступ до портів і шлюзів, послуги з обслуговування тощо). Цього разу плюс 105 танкерів.
- Вторинні торговельні санкції щодо китайських, білоруських, турецьких і (швидше за все) інших партнерів Росії за кордоном.

²⁸ <https://t.me/sanctionsrisk/3565>

- Експортний контроль. Заборона на експорт до РФ систем управління програмним забезпеченням, «застосовуваним у банківському та фінансовому секторах», верстатів з ЧПК, хімічних компонентів для палива, ін.

ii. *Декілька уточнень стосовно 18 пакету санкцій ЄС²⁹*

Крім зміни граничної вартості російської нафти, можна говорити про затвердження механізму зміни такого порогу. Раніше верхня межа ціни на нафту встановлювалася країнами G7 узгоджено. Зараз ми бачимо, що США зберегли граничну вартість на рівні \$60 за барель. Канада і Японія про зміни не повідомляли. Однак слідом за ЄС порогову вартість знизила Велика Британія.

Розширюються обмеження щодо російських банків. «Відключення» від SWIFT доповнюється заборобою на здійснення будь-яких транзакцій з їх участю в юрисдикції ЄС та особам ЄС. Розширюються умови потрапляння під санкції банків з третіх країн за використання Системи передачі фінансових повідомлень РФ.

Початок застосування вторинних санкцій щодо іноземних компаній на підставі роботи в енергетичному секторі Росії. Тимчасові винятки для Чехії щодо поставок російської трубопровідної нафти припиняють свою дію. Передбачається виняток, що дозволяє поставку в ЄС вугілля з Казахстану через російські порти.

iii. *Про механізм зміни Oil Price Cap³⁰*

Крім зниження граничної вартості на російську сиру нафту, Євросоюз затвердив власний механізм для її періодичного перегляду. У чому він полягає:

Єврокомісія проводить моніторинг цін на російську сиру нафту, на основі якого розраховує середню ринкову вартість нафти за період у 22 тижні.

Гранична вартість дорівнюватиме середній ринковій ціні за вирахуванням 15% (з урахуванням цілей ЄС «щодо скорочення доходів РФ від продажу нафти»). Якщо розрахована вартість відрізняється від попередньої на 5% або менше, то стеля залишається колишньою. Перегляд граничної вартості здійснюється кожні півроку, як і перегляд режиму санкцій проти РФ в цілому.

²⁹ <https://t.me/sanctionsrisk/3569>

³⁰ <https://t.me/sanctionsrisk/3572>

iv. *Список юридичних та фізичних осіб, які потрапили у 18 пакет санкцій*³¹

В рамках 18 пакету ЄС включив до списку блокуючих санкцій 55 фізичних та юридичних осіб. Серед них:

- Генеральний директор Мосфільму *Карен Шахназаров*
- Фонд розвитку територій при Міністерстві будівництва РФ та його голова *Ільшат Шагіяхметов*
- Перший заступник міністра культури Криму *Ольга Бурова*

Під обмеження потрапили також російські компанії з наступних секторів:

- ВПК: АТ НВП «Військові технології», АТ «НДІ напівпровідникових приладів», ЗАТ «Московський механічний завод спеціального обладнання», АТ «Полімер», АТ НВП «Рубін», АТ «Олексинський дослідно-механічний завод», ін.
- Металообробка: ТОВ «Відкриті технології розвитку систем», ТОВ «Інроел»,
- Енергетика: ПАТ «Якутська паливно-енергетична компанія»
- ІКТ: ТОВ «Крафттек»

Окремо відзначимо велику кількість іноземних компаній, які потрапили під вторинні блокуючі санкції у зв'язку з веденням діяльності в енергетичному секторі РФ і перевезенням російської нафти:

- Гонконгські Bellatrix Energy Limited і Zhu Jiang Shipmanagement Co., Ltd
- Індійські Nayara Energy Limited і Intershipping Services Hub Private Limited
- Еміратські Intershipping Services LLC, Admiral Group, Milavous Group Ltd, 2Rivers DMCC, Tarabya Logistics Ltd і Twister Shipmanagement LLC-FZ
- Сінгапурська 2Rivers PTE Ltd
- Маврикійські Redbird Corporate Services Ltd і Sapang Shipping Inc
- Азербайджанська Aqua Fleet Management LLC

³¹ <https://t.me/sanctionsrisk/3570>

2. Санкції Великої Британії

і. Нові санкції Британії³²

21 липня Великобританія розширила санкційний список. На підставі Регламенту 855 за здійснення діяльності в енергетичному секторі економіки санкції введені щодо наступних юридичних осіб:

INTERSHIPPING SERVICES LLC

LITASCO MIDDLE EAST DMCC

До санкційного списку також включено 135 танкерів, які, на думку британської влади, є частиною російського тіньового флоту. Слідом за ЄС Велика Британія прийняла рішення знизити граничну ціну на російську нафту з 60 до 47,6 доларів за барель.

3. Санкції США

і. У Білому домі зробили заяву щодо закону про жорсткі санкції проти Росії³³

Раніше республіканці в Сенаті відмовилися від ухвалення закону про введення санкцій проти Росії через позицію Трампа. Президент Сполучених Штатів Америки Дональд Трамп хоче залишити за собою будь-які рішення щодо санкцій проти Росії.

Таку заяву під час пресбрифінгу зробила прессекретарка Білого дому Керолайн Левітт, коли журналістка попросила прокоментувати той факт, що республіканці в Сенаті відмовилися від ухвалення закону про запровадження санкцій проти Росії. Сталося це після того, як Трамп заявив, що хоче діяти в односторонньому порядку.

"Президент дуже тісно спілкувався зі своїми друзями в Сенаті, зокрема – із сенатором Ліндсі Гремом щодо цього питання. Але президент завжди стверджував, що він – головнокомандувач і президент не просто так", – зазначила вона.

Левітт наголосила, що Трамп "був глибоко залучений у цей конфлікт від самого початку". Тому коли йдеться про будь-які рішення, які будуть ухвалені щодо санкцій, він "хоче залишити за собою ці повноваження, і це його право".

Спікер Палати представників Конгресу Майк Джонсон напередодні заявив, що Конгрес США не розглядатиме

³² <https://t.me/lawsanctions/2226>

³³ <https://www.unian.ua/world/sankciji-proti-rosiji-u-bilomu-domi-zrobili-zayavu-13076568.html>

законопроекти про нові санкції проти Росії, доки не спливе час ультиматуму, який виставив Росії американський президент Дональд Трамп. Йдеться про 50 днів – такий термін встановив лідер США 14 липня.

VI. Обхід санкцій

1. Російські схеми обходу санкцій

i. Нова справа в Суді ЄС щодо постачання товарів із ризиком реекспорту в Росію³⁴

У Суді Європейського Союзу розглядається справа C-290/25 («Aero VIM»), що стосується можливого порушення санкційного Регламенту ЄС №833. Німецький виробник авіазапчастин Aero VIM GmbH відмовився виконувати контракт і повертати аванс сербській компанії Sprocure LLC після підозри, що її замовлення призначене для реекспорту до Росії. Компанії звернулися до Земельного суду Майнца, який, не знайшовши відповідних норм у німецькому праві, передав справу до Суду ЄС для роз'яснення.

Суд має дати відповідь на три принципові питання: чи застосовується стаття 11 Регламенту 833, якщо покупець не прямо вказує, що діє в інтересах російської сторони; чи має право європейський продавець утримати аванс у випадку санкційного розірвання контракту; та чи повинен такий аванс повертатися повністю або частково, якщо замовлення включає як дозволена, так і заборонена продукція. Справа може створити важливий прецедент у розгляді санкційних ризиків для європейських постачальників.

ii. ЄС закриває лазівку: заборонено імпорт палива з російської нафти через треті країни³⁵

Євросоюз затвердив 18-й пакет санкцій, яким забороняється імпорт на його територію нафтопродуктів, вироблених із російської нафти в третіх країнах. Основними постачальниками такого пального є Індія та Туреччина. Індійський нафтопереробний завод, частково контрольований "Роснефтью", та турецькі компанії постачали до ЄС дизель та інші продукти, використовуючи російську сировину, придбану зі знижкою.

За словами голови Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн, ЄС має намір «закрити чорний хід» для російської нафти, яка обходила санкції через реекспорт. У першому кварталі 2025 року Індія та Туреччина закуповували в Росії близько 1,8 млн барелів нафти на добу, з яких

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3872/oj/eng>

³⁵ <https://charter97.org/ru/news/2025/7/18/648702/>

приблизно 450 тис. барелів переробленого пального потрапляли до країн ЄС. Тепер така схема стане незаконною, навіть якщо продукція формально виготовлена за межами Росії.

iii. Росія маскує імпорт двигунів для дронів з Китаю під холодильне обладнання³⁶

Росія постачає з Китаю двигуни для ударних безпілотників, маскуючи їх під «промислові холодильні установки». Про це повідомляє Reuters з посиланням на документи та джерела в європейських спецслужбах. За даними агентства, поставки призначені для російського оборонного підприємства «Купол» — виробника дронів «Гарпія-А1» — і здійснюються через підставні компанії.

Згідно з контрактами, рахунками та митною документацією, компоненти транспортуються з Пекіна до Москви, а звідти — в Іжевськ, де базується виробництво. Маскування товару як холодильного обладнання дозволяє уникати перевірок китайського експортного контролю. З жовтня 2024 року авіакомпанії Sichuan Airlines і China Southern Airlines регулярно доправляли ці вантажі російським фірмам, які перебувають під західними санкціями.

iv. Індія поставила Росії потужну вибухівку, яку використовують диверсанти та у ракетному паливісі³⁷

Індійська компанія Ideal Detonators Private Limited у грудні 2024 року відправила до Росії дві партії вибухової речовини октоген (HMX) загальною вартістю понад \$1,4 млн. Як повідомляє Reuters із посиланням на митні документи та джерела, одна з партій — на \$405 тис. — була призначена для компанії «Високотехнологічні системи ініціювання», інша — на понад \$1 млн — для «Промсинтезу». Обидва підприємства знаходяться у Самарській області й пов'язані з виробництвом вибухових матеріалів.

Октоген — це високопотужна вибухівка, яка використовується у диверсійних операціях, боєприпасах і як компонент твердого ракетного палива. Хоча Індія не є головним каналом обходу санкцій для Росії, ці поставки свідчать про наявність чутливої співпраці у військово-промисловій сфері. Індійський чиновник підтвердив факт експортних операцій, утім офіційно влада Індії не коментує, чи враховувалися санкційні ризики при їх здійсненні.

³⁶ <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/chinese-engines-shipped-cooling-units-power-russian-drones-used-ukraine-2025-07-23/>

³⁷ <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/indian-firm-shipped-explosives-russia-despite-us-warnings-2025-07-24/>

2. Переорієнтація ланцюжків постачання

i. Путін отримає право блокувати повернення іноземних компаній у Росію³⁸

Російська влада оновила законопроект, який обмежує право іноземних компаній на зворотний викуп активів після виходу з Росії. Згідно з новою редакцією, президент РФ Володимир Путін зможе особистим указом встановлювати додаткові умови, які фактично блокуватимуть реалізацію таких домовленостей. Також передбачено, що право на зворотний викуп (опціон) може бути припинене рішенням Арбітражного суду Московської області на вимогу російського набувача активу.

ii. Росія майже вдвічі збільшила експорт дорогоцінних металів до Китаю³⁹

На тлі втрати західних ринків російські виробники дорогоцінних металів різко нарощують експорт до Китаю. За перше півріччя 2025 року поставки руд і концентратів, що містять золото та срібло, з Росії до Китаю зросли на 80% порівняно з аналогічним періодом 2024-го — досягнувши \$1 млрд. Про це повідомляє агентство Bloomberg із посиланням на митну статистику КНР.

Частково зростання вартості експорту пов'язане зі світовим подорожчанням золота й срібла — приблизно на 25% за пів року. Це стало наслідком геополітичної напруженості, нової торгової війни за участі Дональда Трампа, збільшення боргового навантаження США та ослаблення долара. Китай таким чином залишається ключовим ринком збуту для російського сировинного експорту.

iii. Найбільша компанія Індії шукає заміну російській нафті через західний тиск⁴⁰

Індійський гігант Reliance Industries, який нині є одним з найбільших покупців російської нафти, планує диверсифікувати свої поставки на тлі посилення санкційного тиску з боку Заходу. За даними Bloomberg, компанія почала шукати альтернативні джерела сировини після того, як США пригрозили стовідсотковими митами на імпорт російської нафти, а ЄС — новими обмеженнями на ввезення пального, виготовленого з неї.

У 2025 році Reliance щоденно закуповує в середньому 603 тис. барелів російської нафти — майже в 15 разів більше, ніж до повномасштабної війни в Україні. Росія забезпечує до 50% її

³⁸ <https://www.interfax.ru/russia/1036573>

³⁹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-07-21/russian-precious-metals-sales-to-china-hit-1-billion>

⁴⁰ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-07-23/ambani-s-reliance-in-focus-as-eu-warns-refiners-using-russia-oil>

імпорту сирової нафти, а близько 20% продукції, яку компанія експортує, надходить до Європи. Зміна підходу може вплинути не лише на обсяги російського експорту, а й на позиції Nanyang Energy — індійської нафтопереробної компанії, майже половину якої контролює «Роснефть».

3. Платежі

i. Російські платежі до Китаю: менше крипто, більше банківських схем⁴¹

За інформацією з одного з російських телеграм-блогів про ведення бізнесу в Китаї, попри західні санкції, фінансові схеми між Росією та Китаєм продовжують працювати. За останні пів року значних обмежень у розрахунках через китайські прикордонні банки не запроваджено. Рублі надходять до Китаю, конвертуються в юані, а потім знову повертаються в Росію для закупівлі продукції (ліс, харчі, послуги). Зросла кількість російських банків, що працюють як прямі кореспонденти з китайськими, але ця співпраця відбувається «по-тихому» — без публічної реклами.

Водночас спостерігається поступова відмова від криптовалютних платежів: вони ускладнюють податковий облік та повернення ПДВ для китайських експортерів. У ланцюжках із криптовалютою податкова КНР запитує додаткові документи, а в разі невідповідностей — відмовляє у відшкодуванні ПДВ. Через це деякі постачальники піднімають ціни до 13%. Вартість банківських переказів, навпаки, знизилася — з 5–10% до 1–2,5%, а іноді й до нуля, хоча такі "безкоштовні" платежі часто маскують інші комісії або валютний контроль.

ii. Російські платежі до Китаю: менше крипто, більше банківських схем⁴²

Банки Киргизстану суттєво обмежили фінансові операції з російськими компаніями на тлі посилення санкцій США. Як повідомляє РБК із посиланням на юристів та учасників зовнішньоекономічної діяльності, проблеми з розрахунками почалися ще наприкінці 2023 року, але особливо загострилися останні місяці: зросли строки обробки платежів, комісії, а деякі перекази взагалі були зупинені.

За даними за 2023 рік, Росія забезпечувала 93% усіх транскордонних переказів у Киргизстан (на \$2,8 млрд) та 83% виводу коштів з країни (\$370 млн). При цьому ще торік низка

⁴¹ <https://t.me/chinahope/935>

⁴² https://ukrrudprom.ua/news/Kirgizstan_ostanovil_rossiyskie_finansovie_potoki_posle_vvoda_sanktsiy_SSHA.html

найбільших киргизьких банків — зокрема Бакай Банк, Демир Банк, Керемет Банк, MBANK та інші — припинили обслуговування транзакцій у бік російських банків.

iii. Оман почав затримувати платежі з Росії на тлі побоювань санкцій США⁴³

Оман приєднався до країн, які обмежують фінансові потоки з Росії через загрозу вторинних санкцій США. Один із найбільших банків країни — Sohar International — почав затримувати валютні перекази з російських рахунків. Як повідомляє Ведомости, з червня обробка платежів триває 3–5 днів замість звичних 24 годин, а в деяких випадках гроші не доходять до отримувача, а повернення коштів займає тижні. Бізнес пов'язує це з перевітками з боку американських банків-кореспондентів.

У консалтингових компаніях підтверджують наявність проблем, зазначаючи, що банки почали уважніше перевіряти операції, пов'язані з російськими компаніями. Особливо це стосується відкриття нових рахунків. Представники бізнесу зазначають, що компанії з очевидним російським походженням стикаються з затримками частіше, тоді як фірми без публічної прив'язки до РФ зазвичай проходять перевірки без проблем — якщо мова йде про несанкційні товари.

iv. Британські спецслужби почали перевірку криптопереказів між Росією, ОАЕ та Китаєм⁴⁴

Велика Британія розпочала масштабні перевірки криптовалютних транзакцій між Росією, Об'єднаними Арабськими Еміратами та Китаєм у межах боротьби з відмиванням грошей та обходом санкцій. Національне агентство з боротьби зі злочинністю (NCA) закликала фінансові компанії активніше співпрацювати з правоохоронцями для виявлення нелегальних криптооперацій. За оцінками агентства, щороку в країні відмивається понад \$130 млрд, а прибуток злочинних мереж перевищує \$15,6 млрд.

У партнерстві з Управлінням фінансового нагляду (FCA) NCA ініціює спільні кампанії з державними та приватними структурами щодо підвищення обізнаності про ризики криптовалют — насамперед біткоїна та ефіру. Особлива увага приділяється транзакціям, що проходять через юрисдикції з підвищеним санкційним ризиком, зокрема Росію, Китай і ОАЕ. У найближчий час планується розширити обмін розвідданими між компаніями, залученими до таких фінансових потоків.

⁴³ <https://www.vedomosti.ru/finance/articles/2025/07/23/1125958-biznes-zhaluetsya-na-zaderzhki-platezhei-v-omane>

⁴⁴ <https://charter97.org/ru/news/2025/7/22/649225/>